

Ca-Nostra

EPOCA SEGONA
ANY V : NÚM. 48

REVISTA D'INCA QUINCENAL
DIA 17 de Novembre 1923

Redacció i Administració
Murta, 5. - Inca.

En Defensa de la Nostra llengua

Copia'm de «La Veu de Catalunya» el següent article que, al mateix temps que posa en clar, per la direcció dels nostres mestres, les darreres disposicions del Govern respecte la llengua, a nosaltres, nos serveix admirablement per refutar el criteri de l'amic Corró i el dels qui pensen com ell.

«La direcció general ha publicat una circular sobre la llengua en l'Ensenyament.»

La Direcció General d'ensenyament primari ha publicat una Circular fent present l'obligació en què es troben els mestres de *enseñar la lengua castellana en sus respectivas escuelas y de dar las enseñanzas en el mismo idioma*, remarcant que aquesta obligació ha de complir-se principalment *en aquellas regiones o comarcas en donde se conservan idiomas o dialectos diferentes de la lengua OFICIAL*, i ordenant que es facin freqüents visites d'inspecció per a comprovar si es compleix la dita disposició.

I afegeix la Circular esmentada: *Debiendo atenderse a este respecto y otros a lo que dispone sobre esta importante materia la Real Orden de 19 de diciembre de 1902.*

Es ve, doncs, a fer reviure aquesta R. O., de vint-i-un anys enrera, tornant-li a donar actualitat i vigor.

I com que la dita R. O. té una història molt interessant, nosaltres volem ajudar els propòsits de la Direcció, recordant la dita història i refrescant el que diu aquella disposició, que molts ja deuen tenir oblidat.

Una Pastoral famosa

Era el mes de gener de 1900. El bisbe Morgades, de santa memòria, que llavors regia la diòcesi barcelonina, publicà una Pastoral sobre la necessitat d'ensenyar la Doctrina Cristiana en català, que era un formidable i eloqüentíssim al·legat, d'arguments irrefutables, d'una força de convicció incontrastable.

S'hi llegien aquets paràgrafs:

«Inspirada en aquestes divines lliçons, constantment ha ensenyat l'Església i ha inculcat l'ús de les llengües populars en la predicació i en l'ensenyança del Catecisme. Sant Pau, dirigint-se als Preveres de Corint, ja els objectava, protestant de l'ús que feien de llengua estranya als grecs d'aquella regió: Si la llengua que parlau no és intel·ligible, com se sabrà lo que dieu? No fareu més que llançar paraules a l'aire.»

«Es commou Nostre cor sempre que sentim que es parla als nois en una llengua per ells desconeguda, de les coses més altes, més grans, més transcendents, i que, per lo mateix, més impressió deuen produir en ses tendres ànimes!»

«Además, es topa aquí amb un altre greu inconvenient i és que, si sempre és empresa difícil acomodar-se a la limitada capacitat dels nois, ha de reputar-se quasi per impossible la d'acomodar-s'hi qui els parla en una llengua que ni ells comprenen ni ell domina, en el sentit que es comprèn i domina la llengua materna.»

D'aquí que, a pesar de tanta ensenyança catequística com, gràcies a Déu, tenim en nostra Diòcesi, sia major cada dia la igno-

rància del Catecisme, arribant molts a tenir oblidada fins la mateixa oració dominical.

«L'ensenyança del Catecisme es farà igualment en català pels naturals dels pais, i en grup separant pels nois que no entenguin aquesta Llengua.

«Pel que toca als Col·legis que d'alguna manera depenen de Nostra jurisdicció, adhuc quan tinguin adoptada la Llengua castellana com l'oficial de l'Establiment, en punt a l'ensenyança del Catecisme queden obligats a adoptar el text català del d'aquesta Diòcesi, sense detriment d'ensenyar també, si volen, a major abundament, a sos alumnes el text castellà del mateix, amb els principals actes de devoció, com el Pare-Nostre, Ave Maria, Credo, Salve Regina, el Sant Rosari, etc., en Llengua catalana, no exceptuant d'aquesta obligació més que els nois de famílies no catalanes, si sos pares així ho exigissin.

«Ja que amb una paciència apenes concebible sofrim fa tant de

Censura

en lo que mira al Cel i ens posa en relacions amb Déu en els nostres apuros i tribulacions, en els nostres desigs i esperances, en els desfogaments de la nostra ànima, perquè, si podem prescindir dels beneficis d'aquest món, esmortuits i caducs en veritat, encara que molt conduents al benestar honest d'aquesta vida, no podem en manera alguna renunciar, ni permetre que sofreixin perjudici ni merma de cap classe, els interesos del Cel, perquè són eterns, i el fi últim de la creació i redempció humana. I tal és, ni més ni menys, la importància que té predicar i ensenyar el Catecisme

Censura

Una campanya apassionada

Les esferes del Madrid oficial tremolaren d'indignació; al Congrés i al Senat foren entaulats debats apassionadíssims, en els quals tots aquells personatges representants de la més vella i funesta política assenyalaven la Pastoral del Bisbe Morgades com una cosa intolerable, com un atreviment inconcebible, diríngint se mil impro-

peris contra el venerable Prelat, al qual es tractà com si fos un empleat qualsevol de l'Estat, dels de més íntima categoria.. S'excità per tots aquells oradors a prendre mesures contra el bisbe, a obligar-lo a rectificar la seva Pastoral?... El Govern, no obstant, no s'atreví, *de moment*.

Un R. D. Contra la Pastoral

Hem dit que el Govern no a'atreví, *de moment*, a fer res del que es demanava.

Però passat un any i mig, quant ja tot aquell xàfec havia passat i el nostre bon Bisbe havia ja mort, el compte de Romanones, ministre d'Instrucció pública del Govern Sagasta, publicà un reial decret que venia a manar tot el contrari del que disposava la Pastoral.

Fou el R. D. de 21 de novembre de 1902, que tanta ressonància havia de tenir. En el preàmbul es llegien els següents paràgrafs:

«Fuera temeridad pensar que si educamos a la generación de hoy no enseñándola los principios fundamentales de la religión en castellano, tendríamos mañana ciudadanos unidos por la paternidad, amantes de la Patria común y capaces de servirla y de engrandecerla. Fuera, también, vana ilusión creer que la enseñanza de la doctrina cristiana en lengua distinta que el castellano no habría de redundar forzosamente en lamentable desconocimiento del idioma nacional, con grave daño de los altos intereses de la Patria, que en la lengua tienen su más preciado vínculo de union entre todas las povincias del Reino... Por otra parte, no es posible ni puede considerarse justo exigir a un maestro o a una maestra que en castellano han estudiado y que solo habian este idioma, que aprendan otra lengua o dialecto para explicar dentro del territorio español.»

Per totes aquestes raons, el R. D. Disposava.

«Los maestros y maestras de instrucción primaria que enseñen a sus discípulos la doctrina cristiana u OTRA CUALQUIER MATERIA en un idioma o dialecto que no sea la lengua castellana, serán castigados por primera vez con amonestación por parte del Inspector provincial de primera enseñanza, quién dará cuenta al Ministerio del ramo; y si reincidiesen, después de haber sufrido una amonestación, serán separados del Magisterio oficial, perdiendo cuantos derechos les reconoce la ley.»

Plaça d'Anuncis de Ca-Nostra

Enciclopedia Universal

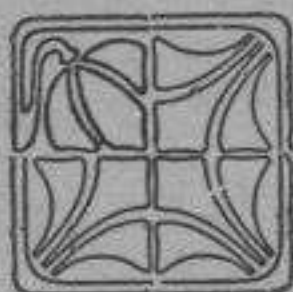
J. Espasa

Gran avinentesa

per subscriure-s'hi

a l'Establiment de Ca-Nostra

Murta 5, LNCA

Enseguida se li entregará

tots els volums publicats

per tenir-los en

existència

LLIBRERIA

CARRER DE LA MURTA 5.—INCA
DERRERES OBRES REBUDES

Obres del "Foment de Pietat Catalana,"

Mossen Antoni Vila Sala.—*Homílies breus dels Evangelis dominicals*.—Amb un pròleg de l'il·lustre canonge de la seu de Vich Dr. Serra i Esturí i la corresponent llicència eclesiàstica.

Traducció de Mn. Llorenç Riber.

Un volum de 166 pàgines, en rústica, Ptas. 1'10.

J. A. Arnantó.—*Manual de Meditacions* per ús del poble devot.

Tres toms enquadrats en tela i planxa dorada. Ptes. 8,50

Pràctica Progressiva de la Confessió y de la Direcció, segons el mètode de San Ignasi i dins l'esperit de San Francesc de Sales. Tom I, de al fervor a perfecció. Enquadrats 2'25 Ptas. (Volum independent del tom II)

P. Casanovas, S. J. *Teoria de la Revelació* Conferències apologètiques. Preu 2'50

P. Casanovas, S. J. *Trascendencia de la Revelació* id. id.

P. Casanovas, S. J. *El Fet de la Revelació* id. id.

J. Millot, Prev. *Camí d'Apòstol*.—Explicacions i anècdotes sobre la vocació sacerdotal, per als nois del catecisme i escoles i petits seminaristes. Trad. del francès de J. Gros. Il·lustracions d'en Prat Ubac. Un Volum 1'10 ptes.

Manual de la Filla de Maria.—En rústica 0'70 ptes.—Enquadrats tela 1'50 ptes.

J. Frassinetti Prev. *Explicacion de l'Evangelí al poble*. Vol. II, de la dominica in albis fins a la dominica XXIV després de Pentecostès. Traducció de Mn. Llorenç Riber. Rústica 6 ptes.

Jaume Raventós.—*Proses del Bon Seny* Volum II, Religioses (sèries 1.ª) Enquadrats en rústica i cubertes a colors, 3 ptes.

Agenda espiritual.—Devocionari breu que conté les oracions i pràctiques piadoses més usuals. Enquadrats en tela 1'75; Forrat en tela 1'15.

Pere Ginebra, prev. *L'Exode* (Narracions bíbliques) Preu 0'50 ptes.

Dr. Isidre Gomà i Tomàs.—*San Ramon de Penyafort* representatiu del seny jurídic cristià. Preu 0'50 ptes.

R. P. Ramon Ribera. *El Zel de les ànimes* Preu 0'50 ptes.

Petit ofici en llaor de la Immaculada Concepció (Tetx llatí i català) Preu 0'20 ptes.

Joan Punti i Collell.—*Manera d'escriure el català*. Exposició teòrica-pràctica del sistema ortogràfic de l'«Institut d'Estudis Catalans.» Preu 0'75.

Segells de goma i de metal

de forma elegant i molta durada.
Com també plaques de metal esmaltat en colors.

Les vos serviràn an el nostro Establiment.

Diccionaris de les principals llengües

En Castellà (varies clases i edicions).
Català-Castellà i Castellà-Català.
Italià-Espanyol i Espanyol-Italià
Inglés-Espanyol i Espanyol-Inglés
Espanyol-Alemàn i Alemàn Espanyol
Francés-Espanyol i Espanyol Francés.

Equivalencies

REDUCCIÓ de quilos a arroves i unces a 0'20.

REDUCCIÓ de quilos a lliures i milèsimes a 0'30.

Id. En Cartells per tenir davant la bàscula, a 2'00.

REDUCCIÓ de quilos a quintàs, arroves i lliures a 0'25.

Se venen a l'Imprenta de Ca-Nostra --Inca

Apuntes de Geografia general y de Europa

adaptados al programa que para esta asignatura rige en el Instituto de Palma.

Venta: en las librerías escolares

Efectes que produí El R. D.—La Caiguda del Govern

A Catalunya i a les altres terres d'Espanya que usen llenguatge diferent de l'oficial, el R. D. provocà un veritable esclat d'indignació i aixecà una tempesta de protestes. Entre aquestes hi hagué les de diversos Prelats, els quals, en compliment de llur deure Pastoral, sortiren a la defensa dels furs de l'Església.

Al cap de pocs dies, i mentre s'estava en el més fort de la protesta, començà a dir-se que el Govern espanyol havia rebut una nota comminatòria i apremiant de Roma, a propòsit de la matèria. No s'arribà a confirmar oficialment la notícia, perquè aquestes relacions de la diplomàcia acostumen a quedar sempre en la reserva.

Però el cas és que quelcom greu devia haver passat, quan el dia 6 de desembre, al cap de catorze dies d'haver-se publicat el Reial decret, queia el Govern Sagasta i pujava un govern conservador, presidit per En Sivela i amb el senyor Allendesalazar com a ministre d'Instrucció pública.

Una Real Orde que rectifica el Criteri del Real Decret d'en Romanones

I al cap de tretze dies d'haver pujat aquell Govern, el dia 19 de desembre de 1902, es publicava una R. O. sobre la mateixa matèria, dient que es dictava per aclarar, però que en realitat era una terminant rectificació del criteri sostengut en aquell R. D. que tantes protestes havia aixecat, i que havia costat la vida al Govern que el va dictar.

Aquesta R. O. és la que ara recorda, en la seva Circular, la Direcció General d'Ensenyança tornant-li a donar plena eficàcia i vigor.

I en aquella R. O. es llegeixen els dos articles següents:

Tercero. Que cuando un maestro se dirige a NIÑOS QUE TODAVIA IGNOREN EL CASTELLANO, no incurrirá en responsabilidad si se sirve como de Instrumento i vehículo para su enseñanza de un idioma que no sea el oficial.

Quarto. Que las reponsabilidades a que el articulo segundo del R. R. de 21 de noviembre último se refiere, solo serán exigibles en el caso de que al maestro emplea idiomas distinto del Oficial, DIRIGIENDOSE A ALUMNOS QUE SEPAN EL CASTELLANO.

Conclusió

Queda ben sentat, doncs, que l'obligació que ara sé'ls recorda, als mestres, de no valer-se d'altra llengua que la castellana, és sols pel cas que es dirigeixin a alumnes *que sepan el Castellano*; i que quan tenen a l'Escola niños *que todavía ignoren el castellano*, poden fer ús de qualsevol idioma diferent de l'oficial.»

Cronica d'Inca

Dia 1 de novembre.—Festivitat de Totsants. Gran solemnitat a la Parroquia.

Al capvespre plou i desbarata la visita de la gent al Cementeri. En canvi les nostres esglésies es veuen plenes de feels que fan estacions amb el fi de guanyar el jubilen pels difunts, principalment a la Parroquia, que hi hagué sermó sobre la diada.

Dia 4.—Es fa la darrera fira d'Inca. Les dues darreres foren magretes, ara aquesta fou molt concorreguda de firers i revenadors de tota classe de material. No hi faltava el célebre *Penya*, fent la competència a nostros marxandos.

Dia 6.—Celebra sa primera missa el novell prevere Mossèn Juan Coli Llobera en l'altar de Santa Maria la Major, assistit pel M. I. Sr. D. Nadal Garau, Canonge i de nostre Arciprest, Mossèn Francesc Rayó. Durant la celebració «L'Harpa d'Inca» cantà distints motets, i don Juan Siquier, un preciós *Salutaris Ostia*.

Seguí, després, l'acte de besamans al nou celebrant per la Comunitat parroquial, sa Família, Ajuntament i demés poble, mentres l'Orfeó cantava el Tedeum de l'immortal Tortell.

La Redacció de *Ca Nostra*, el felicita a ell i sa família per una ditxa tan gloriosa.

Dia 10.—Som el dissapte dels Fogarons. A la sortida de completes s'encenen per totes les encontrades amb aquella alegria popular que dóna caràcter an aquesta tradició inquera.

Dia 11.—La festa de Santa Maria es celebra amb tota solemnitat i amb tres dies de coranthes. Ha cantat les glòries de nostra Titular amb tres hermosos sermons el Vicari de Santa Maria i fill d'Inca, Mossèn Bernat Ramis. «L'Harpa d'Inca» hi

cantà la missa del Mestre Cicognani amb una intrepeticó admirable.

—Degut a que'ls diumenges anteriors era dia de fira a Inca fins avui no s'ha posat en rigor el descans dominical. Hem sentit tota classe de comentaris, uns d'alegria perquè en sa vida no havien tengut un diumenge de descans complet i altres que no hi poden donar passada. Nosaltres, no podem deixar de aplaudir el compliment del precepte dominical, posat per Deu, ja en el principi del món.

Dia 13.—An el Regiment d'Inca avui han llicenciat més de 700 soldats, el quals saltaven de satisfació. Vérem partir els valencians que ocupaven unes quantes begonades del tren i es despedien dins un esclat d'alegria i avalot.

La banda militar, que tan dolces hores capvesprals nos ha donat aquest estiu a la Plaça major, ha quedada desmembrada per haver llicenciat uns 27 músics agregats.

Dia 15—Favorit per un dia esplèndit es celebra la fira del *Dijous Bò*. La concurrència fonc grossa del tot. Els trens ordinaris i extraordinaris venien replets de gent. Per tot es veien autos, camions, carruatges i tota classe de vehicols que aportaven dijovers de tots els pobles de Mallorca.

Per nostres places i carrers principals, atapaïts de parades i taules ambulants, es feia difícil la travessia per la molta gernaçió que afluia de tots els endrets.

An el mercat abundaven el bestia somerí i boví, en cada soca d'arbre n'hi havia quatre o cinc de fermats. Pobres arbres! L'oferta de porcs no era tant grossa degut, sens dubte, que el corredors ara los van a cercar qualsevol dia a les pròpies assolls del pagès. Per això, aiximateix n'hi havia d'horrorsos pel seu pes. Lo que notàrem era molts de porcs magres per engreixar.

En una paraula, les fondes i cases de menjar, casi podem dir que es veien asaltades per la gent que volia posar niques confortants, veent-se moltes famílies particulars haver de parar taula pels externs amb aquell aculliment que els inquers saben fer-ho.

—Han estat destinats a Africa, entre altres majors, els amics don Josep Pujol, don Enric Esquivias, don Mateu Llobera, don Casimir Calvo i don Miquel Caldentey. Deu los guardi de perill a tots.

—Dies enrera en Toni Pujades va trobar una cartera en 600 pesetes dedins, que en-

tregà a son pare don Gonzalo Pujades Truyol, el qual, fent un acte d'honradesa recomenable, la portà a la casa de la Vila per que fos entregada a son propietari si se trobava, com així va succeir.

† ES NOSTROS AMICS DIFUNTS

Ha mort nostro bon amic D. Josep Gonzales Pagés, a l'edat d'una vellesa respectable i sofrint una malaltia llarga suportada amb gran resignació cristiana.

A la flor de la seva edad havia servit al cos de la Guardia Civil. Era alférez i veterà de la guerra de Cuba, passant, allà, per les penalitats d'aquell episodi desastrós. Ara ostentava la graduació de Comandant honorari.

La seva mort és estada molt sentida per les seves moltes amistats i pel seu caràcter benèvol, altament religiós, com heu demostrat la seva actuació dins el Círcol d'Obrers Catòlics, que regentà la presidència i altres càrregs d'aquella societat.

Al pregar per l'etern descans de la seva ànima, donam nostre afectuós condol a la afligida Família, per pèrdua tant sensible.

R. I. P.

La banda Militar assistí al seu acompanyament al Cementeri i moltíssima concurrència de la milícia i del poble tributant-li els últims honors d'amistat.

Bolletí de L'Harpa d'Inca

Amb el fi d'introduir a l'Orfeó una corda de tibles s'és uberta una classe de solfeig gratis que se dona a les sis del vespre.

Les famílies que vulguen que els seus fills s'aprofitin d'aquestes classes heu poden demanar a la Direcció de L'Harpa, que seràn ben acullits.